

European Digital Media Observatory

Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΥΚΡΑΝΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Μηνιαία αναφορά #47 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύτηκε στις 15 Μαΐου 2025

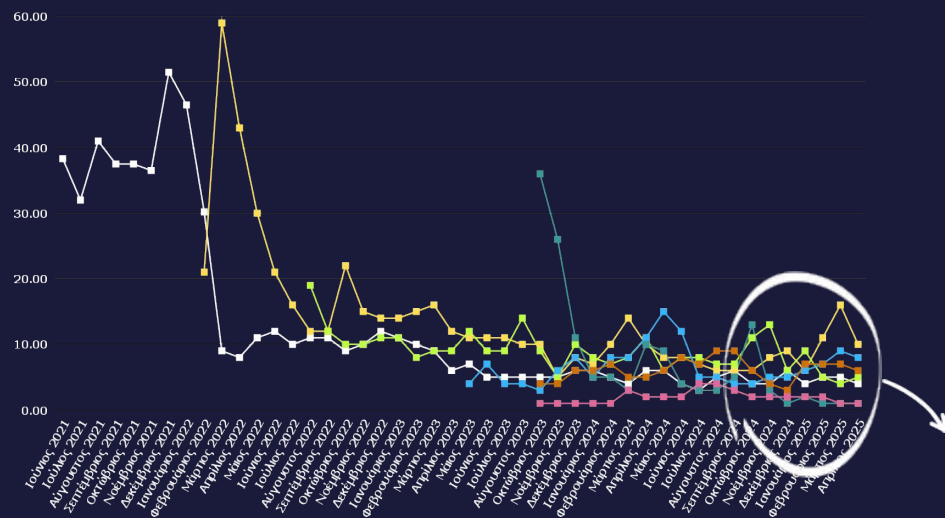
ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ

Οι 33 οργανισμοί* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,551 άρθρα fact-checking μέσα στον Απρίλιο του 2025. Από αυτά τα άρθρα, 150 (10%) αφορούσαν παραπληροφόρηση σχετικά με την Ουκρανία, 117 (8%) παραπληροφόρηση σχετική με την ΕΕ, 98 (6%) παραπληροφόρηση για τη μετανάστευση, 83 (5%) παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή, 63 (4%) παραπληροφόρηση σχετικά με την COVID-19, 14 (1%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν έμφυλα ζητήματα και 13 (1%) σχετικά με την περιφερειακή σύγκρουση στη Μέση Ανατολή.

Μετά την άνοδο που σημείωσε τον Μάρτιο και τον Απρίλιο, η ψευδής πληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία μειώθηκε κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες, επιστρέφοντας στα επίπεδα που είχε στο τέλος του 2024. Αυτό πιθανότατα οφείλεται στο αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις αλλά και στη σχετικά μικρότερη προβολή των ειδήσεων από το πεδίο των μαχών. Η παραπληροφόρηση σχετικά με την ΕΕ σταθεροποιείται μετά την άνοδο των τελευταίων μηνών, ενώ οι ψευδείς αναφορές για την κλιματική αλλαγή σημειώνουν μικρή αύξηση, πιθανώς ως συνέπεια του γενικού blackout στην Ισπανία.

Τα ποσοστά της ψευδούς πληροφόρησης για τα υπόλοιπα θέματα που παρακολουθούνται συστηματικά παρέμειναν σχεδόν σταθερά ή παρουσίασαν μικρές μόνο διακυμάνσεις.

** Οργανισμοί που συνέβαλαν στην παρούσα έκθεση: AFP, Kallkrytikbyran, Poligrafo, TjekDet, Factcheck Vlaanderen, Info Veritas, Greece fact-check, The Journal, Check4Facts, DPA, Pravda, Maldita, Rtve, Correctiv, Demagog.cz, Ostro, APA, Funky, Faktisk, Delfi.lt, Ellinika Hoaxes, EFE, Factico, Lakmusz, Eurocomunicare, FactReview, Demagog.sk, Re:Baltica, Demagog.pl, Delfi.ee, Newtral, Pagella Politica, Facta*

COVID-19

Ευρωπαϊκή Ένωση

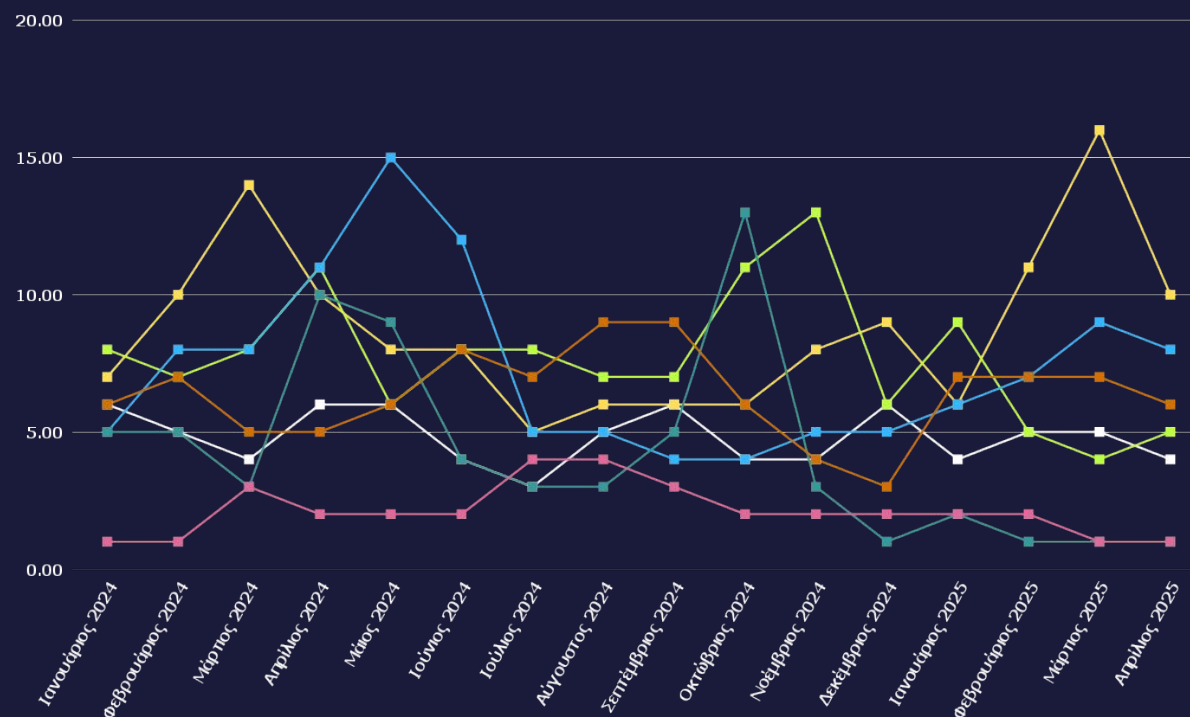
Σύγκρουση Ισραήλ-Χαμάς

LGBTQ+

Ουκρανία

Κλιματική αλλαγή

Μεταναστευτικό

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ, ΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η παραπληροφόρηση που κυκλοφόρησε στη Ρουμανία τον Απρίλιο, πριν από τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών που έχουν προγραμματιστεί για τις 4 Μαΐου, επικεντρώθηκε στην αρνητική απεικόνιση τόσο της Ουκρανίας—η οποία δήθεν κάνει διακρίσεις σε βάρος της ρουμανικής μειονότητας στα σχολεία της—όσο και των Ουκρανών προσφύγων, οι οποίοι υποτίθεται ότι μπορούν να αποκτήσουν ρουμανική υπηκοότητα μετά από μόλις τρία χρόνια και στη συνέχεια να διεκδικήσουν εδαφικά δικαιώματα. Επιπλέον, οργανώσεις fact-checking στη Ρουμανία κατέρριψαν ψευδείς αναφορές σχετικά με δήθεν διώξεις Χριστιανών και τη Ρωσία ως το μοναδικό κράτος που ενδιαφέρεται, σχετικά με παραδόσεις του χριστιανικού Πάσχα που δέχονται επίθεση (αυτό το ξενοφοβικό αφήγημα κυκλοφόρησε εκτενώς και στη Γερμανία), καθώς και σχετικά με δήθεν απόφαση της ΕΕ για γενική στρατιωτική επιστράτευση ενόψει πολέμου κατά της Ρωσίας.

Και στην Πολωνία, η παραπληροφόρηση επικεντρώθηκε στην Ουκρανία ενόψει του πρώτου γύρου των προεδρικών εκλογών που έχουν προγραμματιστεί για τις 18 Μαΐου. Καταρρίφθηκαν ψευδείς αναφορές ότι το Κίεβο κατηγόρησε την Πολωνία για δημιουργία πλαστών βίντεο με αναγκαστικές επιστρατεύσεις στην Ουκρανία, καθώς και αναφορές για χιλιάδες Πολωνούς μισθοφόρους που δήθεν σκοτώθηκαν στην περιοχή του Κουρσκ (γεγονός που υποτίθεται ότι φέρνει πιο κοντά τον Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο μεταξύ ΝΑΤΟ και Ρωσίας). Άλλες ψευδείς ιστορίες επικεντρώθηκαν στο ζήτημα των αμβλώσεων και των μεταναστών.

Στην Πορτογαλία, όπου οι βουλευτικές εκλογές είναι προγραμματισμένες για τις 18 Μαΐου, η παραπληροφόρηση άρχισε αμέσως να εκμεταλλεύεται το περιστατικό γενικού blackout που σημειώθηκε στις 28 Απριλίου. Έχουν εντοπιστεί πολλές θεωρίες συνωμοσίας, καθώς και παραπληροφόρηση ευθυγραμμισμένη με γνωστά ρωσικά αφηγήματα. Για παράδειγμα, ισχυρίστηκαν ψευδώς ότι τα δυτικά μέσα ενημέρωσης και η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν κατηγόρησαν άδικα τη Ρωσία για το blackout. Πέρα από αυτό το συμβάν, οι Ουκρανοί αποτέλεσαν στόχο ψευδούς ιστορίας που τους κατηγορεί ότι σχεδιάζουν να αποκτήσουν πορτογαλική υπηκοότητα, ενώ η ΕΕ κατηγορείται μέσω ενός ευρέως διαδεδομένου ψευδούς αφηγήματος (που εντοπίστηκε επίσης στην Ελλάδα, την Πολωνία, τη Σλοβενία, τη Βουλγαρία και τη Γαλλία) ότι σχεδιάζει να αντικαταστήσει τα μετρητά με το «ψηφιακό ευρώ» μέσα στους επόμενους μήνες.

Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΤΟΧΕΥΕΙ ΤΟ BLACKOUT ΣΤΗΝ ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟ, ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ

Η παραπληροφόρηση σχετικά με το blackout στην Ιβηρική Χερσόνησο κυκλοφόρησε ευρέως στην Ευρώπη, όχι μόνο στην Ισπανία και την Πορτογαλία (βλ. διαφάνεια αρ.7). Ψευδείς ιστορίες προώθησαν διάφορες θεωρίες συνωμοσίας (π.χ. για ένα «σπάνιο ατμοσφαιρικό φαινόμενο» και μια «προκαλούμενη ατμοσφαιρική δόνηση»), επιτέθηκαν στις πράσινες πολιτικές, και διέδωσαν φόβο, υπερβολή και πανικό. Όπως διαπιστώθηκε στην περίπτωση της Πορτογαλίας, σημαντικό μέρος του ψευδούς περιεχομένου που εντοπίστηκε συνάδει με τις συνεχιζόμενες επιχειρήσεις παραπληροφόρησης της Ρωσίας (π.χ. Operation Matryoshka), που αποσκοπούν στη δυσφήμιση των δυτικών ΜΜΕ και τη δημιουργία σύγχυσης στις δυτικές κοινωνίες.

Η Ουκρανία αποτελεί σταθερό στόχο παραπληροφόρησης, τόσο από ξένους όσο και από εγχώριους παράγοντες, σε πολλές χώρες της ΕΕ. Τα βασικά αφηγήματα παραπληροφόρησης που εντοπίστηκαν τον Απρίλιο παρουσιάζουν τους Ουκρανούς ως παράσιτα (ή επικίνδυνους και βίαιους), υπερβάλλουν στην έκταση της αντίθεσης για τη στήριξη της Ουκρανίας, και περιγράφουν τον πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι και τη σύζυγό του, Ολένα, ως δειλούς (που δήθεν εγκατέλειψαν τη χώρα), διεφθαρμένους (π.χ. ότι αγόρασαν ορυχεία πλατίνας στην Αφρική) ή/και εθισμένους σε ναρκωτικές ουσίες.

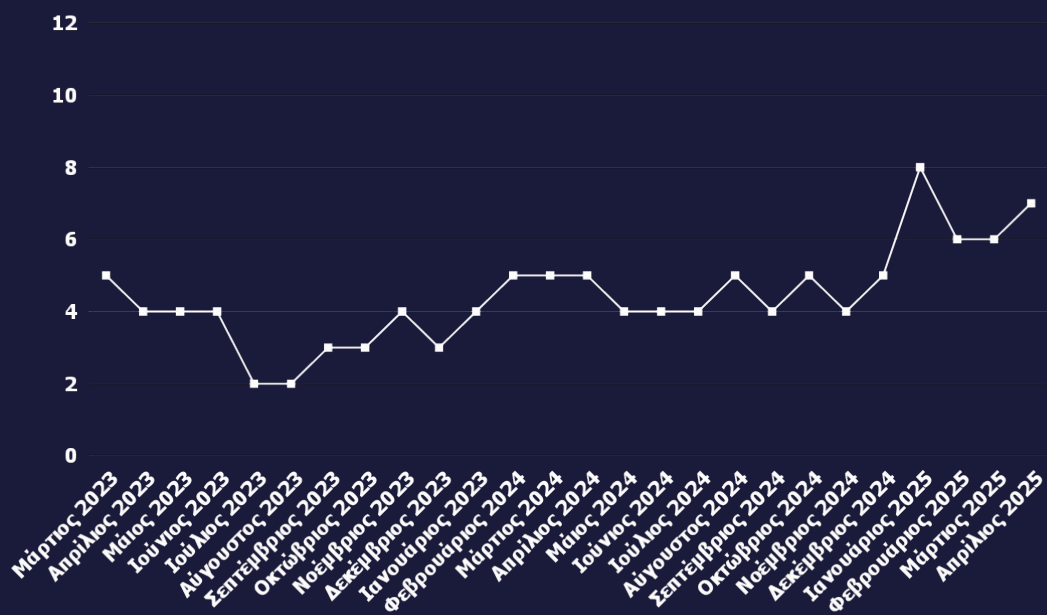

Η ΕΕ είναι ένας ακόμα συχνός στόχος της παραπληροφόρησης, μαζί με την Ουκρανία. Τα δύο αυτά θέματα έχουν τα υψηλότερα ποσοστά παραπληροφόρησης στην παρακολούθησή μας τους τελευταίους 3 μήνες (βλ. διαφάνεια αρ.3). Σύμφωνα με το βασικό αφήγημα που εντοπίστηκε, η ΕΕ επιβάλλει με αντιδημοκρατικό τρόπο την ατζέντα της στους πολίτες (για παράδειγμα, καταργώντας τα μετρητά και επιβάλλοντας το «ψηφιακό ευρώ»).

Άλλα θέματα που έγιναν στόχος πολλών ψευδών ιστοριών ήταν ο θάνατος του Πάπα και η καταδίκη της ακροδεξιάς ηγέτιδας στη Γαλλία, Μαρίν Λεπέν (βλ. διαφάνεια αρ.7).

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό παραπληροφόρησης με χρήση υλικού που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ ανέβηκε ελάχιστα τον Απρίλιο, συγκριτικά με τον Μάρτιο. Από τα 1,551 άρθρα ελέγχου γεγονότων, τα 103 αφορούσαν τη χρήση αυτής της τεχνολογίας στο πλαίσιο παραπληροφόρησης, αντιπροσωπεύοντας το 7% του συνόλου.

Μετά την πρόσφατη κλιμάκωση της σύγκρουσης στο Κασμίρ, την περιοχή που διεκδικείται από την Ινδία και το Πακιστάν, κυκλοφόρησαν εικόνες που δήθεν δείχνουν την τρομοκρατική επίθεση της 22ας Απριλίου στο ινδικό τμήμα του Κασμίρ. Αυτές οι εικόνες φέρεται να δείχνουν ορισμένα από τα θύματα, αλλά στην πραγματικότητα είχαν δημιουργηθεί με τεχνητή νοημοσύνη. Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ψευδής ιστορία που κυκλοφόρησε στα ρωσικά εντοπίστηκε από Εσθονούς fact-checkers, με εικόνες μιας δήθεν Ουκρανής ηθοποιού-κρίσεων («crisis actor») με το όνομα «Έλενα Σαβελιέβα», που υποτίθεται ότι σκοτώθηκε στη ζώνη των μαχών στην περιοχή του Ντονέτσκ. Μερικές από τις φωτογραφίες της είχαν δημιουργηθεί ή επεξεργαστεί με χρήση τεχνητής νοημοσύνης, ενώ οι πρωτότυπες εικόνες αντιπροσώπευαν στην πραγματικότητα άλλους Ουκρανούς στρατιωτικούς.

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Θεωρίες συνωμοσίας σχετικά με τον θάνατο του Πάπα και την κηδεία του
- Αβάσιμοι ισχυρισμοί ή θεωρίες συνωμοσίας σχετικά με το blackout στην Ιβηρική Χερσόνησο
- ▲ Η καταδίκη της Μαρίν Λεπέν είναι παράνομη, αντιδημοκρατική ή/και σχέδιο της ΕΕ
- ◆ Ψευδείς ισχυρισμοί σχετικά με την Ολένα Ζελένσκα (π.χ. ότι σχεδίασε τη διαφυγή της από την Ουκρανία ή ότι εμπλέκεται σε κύκλωμα εμπορίας παιδιών)

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Οι κάτοικοι της Γροιλανδίας
επιθυμούν να ενταχθούν
στις Ηνωμένες Πολιτείες

Η Ουκρανία ναρκώνει
τραυματισμένους
στρατιώτες και τους
στέλνει στην Πολωνία για
να αφαιρεθούν τα όργανά
τους

Προσφέρεται επίδομα σε
μετανάστες εις βάρος των
φορολογούμενων πολιτών

Μόνο η Γερμανία έχει
δεχθεί να γίνει κλιματικά
ουδέτερη μέχρι το 2045,
άλλες χώρες δεν
ακολουθούν αυτήν την
πολιτική

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).

Περίοδος αναφοράς: 1-31 Ιανουαρίου 2025. Αριθμός απαντήσεων: 37.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Lucia Bertoldini και Tommaso Canetta, *Pagella Politica/Facta*.

Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση με αριθμό σύμβασης: LC-01935415